

SXEDIO-B.86

3.7.1986: ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ, ΚΟΜΠΟΚΗΣ, ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ, ΚΟΝΤΩΣΗΣ, ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΚΟΡΑΚΗΣ ΚΑΤΑΘΕΤΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΓΙΑ ΟΤΙ ΕΠΡΑΞΑΝ ή ΓΝΩΡΙΖΑΝ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ

Η Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων για το φάκελο της Κύπρου που άρχισε τις συνεδρίες της το **1986** κατέθεσαν δεκάδες ελλαδίτες αξιωματικοί που υπηρετούσαν στην Κύπρο, οι οποίοι περιέγραψαν τις ενέργειες τους κατά τη διάρκεια του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο.

Οι διάφοροι αξιωματικοί **0** στις καταθέσεις τους προσπάθησαν να αποποιηθούν κάθε ευθύνη αλλά μέσα από τα όσα είπαν έδειχναν το μίσος τους για τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο αλλά και τα χάλια της Εθνικής Φρουράς και ιδιαίτερα των ηγητόρων της, των ελλήνων Αξιωματικών που έδιναν την εντύπωση, το λιγότερο που μπορεί να λεχθεί, αρχαρίων, ενώ ήσαν ολόκληροι Ταξίαρχοι και Στρατηγοί.

Είπαν σύμφωνα με όσα διέρρευσαν κατά τις ερασιές της Επιτροπής οι διάφοροι ελλαδίτες αξιωματικοί:

ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ, απότακτος Ταξίαρχος, ουσιαστικός εγκέφαλος του πραξικοπήματος στην Κύπρο.

Ο Γεωργίτσας, ο οποίος μετά την ανάκληση του αρχηγού της Εθνικής Φρουράς Στρατηγού Ντενίση στην Αθήνα λίγο πριν από τη έκρηξη του πραξικοπήματος, ανέλαβε διοικητής της δύναμης και αποτέλεσε τον εγκέφαλο του πραξικοπήματος εναντίον του Μακαρίου, έδωσε μακροσκελή κατάθεση στην Επιτροπή και απάντησε σε σωρεία ερωτήσεων του προέδρου της Επιτροπής Μπασαγιάννη και των βουλευτων-μελών.

Ανέφερε:

Λίγες μέρες πριν από το πραξικόπημα κατά του

Μακαρίου, κλήθηκα στο γραφείο του αρχηγού του ΓΕΣ στρατηγού Γ. Μπονάνου. Εκεί και στην παρουσία του Δ. Ιωαννίδη καθώς και του αντιστράτηγου Στ. Παπαδάκη, κομπάρου του Ιωαννίδη, που υπηρετούσε στην Κύπρο, μου εδόθη εντολή να προετοιμάσω ο πραξικόπημα κατά του Μακαρίου και μάλιστα για τη διευκόλυνση της συνωμοσίας αποφασίστηκε η ανάκληση του Διοικητή της Εθνοφρουράς Γ. Ντενίση, ο οποίος δεν ενέπνεε εμπιστοσύνη.

Στη συνάντηση του με τον τότε αρχηγό του ΓΕΣ ο Γεωργίτης υποστηρίζει ότι ρώτησε τον Γ. Μπονάνο "αν θα υπάρξουν διεθνείς αντιδράσεις από το εγγείρημα" και ο τελευταίος τον διαβεβαίωσε: " Πήγαινε κι' αυτό είναι δική μας δουλειά".

Ανέφερε ακόμα ότι κατά τη συνάντηση του στο Πεντάγωνο στις 2 Ιουλίου με τον Γ. Μπονάνο στην παρουσία του Δ. Ιωαννίδη του δόθηκαν διαβεβαιώσεις ότι και ξένοι παράγοντες ευνοούν την ανατροπή του Μακαρίου και ουδείς κίνδυνος συντρέχει για τουρκική εισβολή.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Ποιες φράσεις σας δημιούργησαν την εντύπωση ότι είχατε την κάλυψη του ξένου παράγοντα;

ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ: Μου είπαν ότι είχαμε το πράσινο φως.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Από ποιούς;

ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ: Μα οι αμερικανοί δεν ήταν τότε εδώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η εντολή για το πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κύπρου περιλάμβανε και τη φονική εξόντωση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου;

ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ: Εάν κατά τις επιχειρήσεις σκοτωνόταν... Αν όχι τότε θα συλλαμβανόταν και θα μεφερόταν αεροπορικάς στην Αθήνα.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Πώς εσύ, σαν Επιτελάρχης δεν υπελόγισες ότι μετά το πραξικόπημα, υπήρχε ενδεχόμενο τουρκικής εισβολής;

ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ: Μα είχα την κατηγορηματική διαβεβαίωση του Μπονάνου ότι δεν υπήρχε κίνδυνος. Ακόμη και όταν άρχισαν οι τουρκικές επιχειρήσεις

από την Αθήνα μας διαβεβαίωσαν ότι πρόκειται για στρατιωτικά γυμνάσια.

Επί δίδωρο ο Μ. Γεωργίτσης απαντούσε σε ερωτήσεις του Προέδρου της Επιτροπής Χρ. Μπασαγιάννη σχεδόν αυτολεξεί με όσα είχε καταθέσει το **1975** και η εντύπωση που άφησε στα μέλη της επιτροπής ήταν ότι επεδίωξε να μεταθέσει τις ευθύνες για το πραξικόπημα στη στρατιωτική ηγεσία της χούντας και τον Δ. Ιωαννίδη λέγοντας ότι ο ίδιος απλώς εκτελούσε εντολές.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Επιτελάρχης ων, δεν συνιστά αδίκημα εσχάτης προδοσίας, όταν μας λέτε ότι διαταχθήκατε να ανατρέψετε τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο;

ΓΩΡΓΙΤΣΗΣ: Οχι εγώ.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Έχετε ευθύνη γιατί υπακούσατε σε διαταγή ανατροπής νόμιμου αρχηγού κράτους...

ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ:...

ΣΤΑΤΗΓΟΣ Γ. ΝΤΕΝΙΣΗΣ, Αρχηγός της Εθνικής Φρουράς μέχρι το πραξικόπημα.

Ο αρχηγός της Εθνικής Φρουράς Στρατηγός Γ. Ντενίσης ανέφερε ότι η χούντα των στρατιωτικών δημιούργησε ένα στρατό παραλυμένο.

Ανέφερε στην Επιτροπή:

* Διαμήνυσα με τον Γεωργίτη σε μια σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις **2** Ιουλίου στο Πεντάγωνο, να μην επιχειρήσουν να κινηθούν, διότι θα είναι εθνικό έγκλημα.

* Ο στρατός βρισκόταν σε πλήρη διάλυση. Αν βρισκόταν στη Κύπρο η Μεραρχία, δεν θα γινόταν η απόβαση. Επικρατούσε ανοργανωσιά. Εγκατελήφθη μονάδα πυροβολικού, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν οι άνδρες της από τους τούρκους.

* Οι σχέσεις μου με τον Μακάριο ήταν άριστες. Υπέβαλα τη παραίτησή μου την ημέρα του πραξικοπήματος.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Αν είσασταν στη θέση του Γεωργίτη

όταν οι τούρκοι εισέβαλαν στο νησί τι θα κάνατε;

ΝΤΕΝΙΣΗΣ: Θα αμυνόμουν έστω και αν είχα αντίθετες εντολές από την Αθήνα.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Είσαστε αρχηγός της Εθνοφυράς. Δεν ακούσατε ότι δρα μια παράνομη οργάνωση, η ΕΟΚΑ Β. Δεν θα έπρεπε να έχετε τις πληροφορίες σας ώστε και σήμερα να μας διευκολύνετε;

ΝΤΕΝΙΣΗΣ: Η παρακολούθηση ήταν θέμα της κυπριακής αστυνομίας. Εγώ διάβασα από τις εφημερίδες βέβαια, ότι υπάρχει η οργάνωση αυτή.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Μα είναι δυνατό να μη γνωρίζατε ότι οργανώνεται πραξικόπημα;

ΝΤΕΝΙΣΗΣ: Δεν είχα ανάμιξη στην προετοιμασία. Ούτε είχα σχέση με τους Μητροπολίτες που ζητούσαν να φύγει ο Μακάριος.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΚΩΝ. ΚΟΜΠΟΚΗΣ, Διοικητής Καταδρομών.

Ο Συνταγματάρχης Κων. Κομπόκης, Διοικητής Καταδρομών, που πρωτοιάτησε στην επεξεργασία των σχεδίων του πραξικοπήματος και ήταν επικεφαλής των δυνάμεων καταδρομών που έδρασαν εναντίον του Προεδρικού Μεγάρου, του ΡΙΚ και άλλων σημαντικών δημοσίων κτιρίων.

Σε μια διαταγή του μάλιστα διατάζεται η εκπαίδευση δέκα αξιωματικών στη σχολή Αλεξιπρωτιστών από τις 15 έως τις 22 Ιουνίου, 1974. Η διαταγή θεωρείτο ως προκάλυμμα και ότι οι δέκα μεταφέρθηκαν στην Αθήνα για να ενημερωθούν για το σχέδιο πραξικοπήματος.

Ο Κομπόκης προσπάθησε να πείσει τους βουλευτές ότι σχεδίασε με τέτοιο τρόπο την επίθεση εναντίον του Προεδρικού Μεγάρου ώστε να μπορέσει να διαφύγει ο Μακάριος.

ΚΟΜΠΟΚΗΣ: Εγώ είχα το γενικό πρόσταγμα. Εγώ έχω την ευθύνη.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Είχατε εντολή να σκοτώσετε τον Μακάριο;

ΚΟΜΠΟΚΗΣ: Δεν είχα τέτοια εντολή. Τη διαταγή

αυτή που μου έδωσε προσωπικά ο Ιωαννίδης ήταν να τον ανατρέψω και να τον αιχμαλωτίσω. Είχα διαταγή να τον διασώσω να τον αιχμαλωτίσω και να τον μεταφέρω στην Αθήνα.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Ποίος σας διέταξε να κάνετε το πραξικόπημα;

ΚΟΜΠΟΚΗΣ: Δεν ήταν πραξικόπημα. Ήταν ειδική επιχείρηση. Και δεν μας διέταξε κανένας. Μόνοι μας το κάναμε για να γλυτώσουν η Κύπρος και η Ελλάδα από τον Μακάριο.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Επρόκειτο για πραξικόπημα ελλήνων εναντίον κυπρίων και του εκλεγμένου προέδρου τους.

ΚΟΜΠΟΚΗΣ: Εσείς το χαρακτηρίζετε πραξικόπημα. Αυτό είναι για τους πολικούς. Εγώ εκτελούσα στρατιωτική εντολή. Η επιχείρηση έγινε για να σωθεί η Κύπρος και η Ελλάδα από τον Μακάριο που ήταν υπεύθυνος για τα δεινά της Κύπρου

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: (Γέλια).

ΚΟΜΠΟΚΗΣ: Γιατί γελάτε; Νομίζετε ότι επειδή εκλεγθήκατε βουλευτές είστε κάτι;

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ (με οργή): Δεν φταις εσύ. Δεν έπρεπε να είσαι σήμερα εδώ, αλλά στο εκτελεστικό απόσπασμα.

Ο Κομπόκης είπε ότι είχε πάρει μέρος στη σύσκεψη της 2ας Ιουλίου 1974 στην Αθήνα στο Πεντάγωνο στην οποία πήραν μέρος και οι αρχηγοί των ενόπλων δυνάμεων Γ. Μπονάνος, Κ. Γαλατσάνος, και Π. Αραπάκης και ο Δ. Ιωαννίδης που τους έδωσαν ρητές εντολές για ανατροπή του Μακαρίου. Παράλληλα τους διαβεβαίωσαν όπως είπε ότι "δεν υπάρχει κίνδυνος από την Τουρκία".

Ο Κομπόκης που ανέφερε για τον εαυτό του ότι ήταν πρώην υπασπιστής του πρώην βασιλιά Κωνσταντίνου, υπασπιστής του ανώτατου διοικητή των συμμαχικών δυνάμεων Νοτίου Ευρώπης, που εδρεύει στη Νεάπολη της Ιταλίας και άνθρωπος που υπηρέτησε στην ΚΥΠ και μετεκπαιδεύθηκε στις ΗΠΑ την ίδια περίοδο που ήταν εκεί και ο δικτάτορας Γ. Παπαδόπουλος, στο επαναλαμβανόμενο ερώτημα ποιος ήταν ο εγκέφαλος του πραξικοπήματος έλεγε: Πίσω από την κουρτίνα

είναι ο Ιωαννίδης.

Είπε ακόμα: Σχεδίασα την επίθεση (κατά του προεδρικού) κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διαφύγει ο Μακάριος. Έκανα την επίθεση από μπροστά με δυο φάλαγγες, ενώ το πίσω μέρος του Μεγάρου το άφησα ελεύθερο...

Μετά τη σύσκεψη στην Αθήνα για το σχεδιασμό της εκτέλεσης του πραξικοπήματος με κάλεσε προσωπικά ο Ιωαννίδης και μου είπε να διευκολύνω τον Μακάριο να φύγει. Μου είπε ακόμα να το ανακοινώσω αυτό μόνο στους Σκλαβενίτη και Καρκόντιλο.

Ο Κομπόκης αναφέρθηκε επίσης και στον ιλαροτραγικό τρόπο με τον οποίο οι πραξικοπηματίες αναζητούσαν νέο Πρόεδρο:

" Είχα εντολή μετά την ανατροπή του Μακαρίου να βρω άλλο Πρόεδρο. Μάλιστα αναζητούσαμε μια προσωπικότητα να αναλάβει αυτό το ρόλο. Σε μια στιγμή βλέπω μπροστά μου τον Σαμψών. Βάλε γραβάτα, του λέω, και έλα να ορκισθείς Πρόεδρος.

Ο Κομπόκης είπε ότι η χούντα της Ελλάδας διέταξε αυτοσυγκράτηση στους συνεργάτες της πραξικοπηματίες στην Κύπρο τη στιγμή που οι τούρκοι βομβάρδιζαν το νησί

ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΑΘ. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ, πρώην υπασπιστής του Γρίβα, σύνδεσμος της ΕΟΚΑ Β με την χούντα με το ψευδώνυμο "Αινείας".

Το πραξικόπημα σχεδιάστηκε από τους Μπονάνο, Γαλατσάνο, Ιωαννίδη και Αραπάκη δήλωσε δημόσια μετά το τέλος της κατάθεσης του στην επιτροπή για τον φάκελο της Κύπρου, ο απόστρατος ταγματάρχης Αθανάσιος Σκλαβενίτης.

Ακόμα είπε ότι είχε μεταβεί στην Κύπρο στις **10 Μαΐου 1974** για να αναλάβει τη Διεύθυνση του Κυπριακού ύστερα από εντολή του αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων.

Μετά την κατάθεση του στην Επιτροπή ο Σκλαβενίτης μίλησε για αρκετή ώρα και απάντησε σε

σωρείαν ερωτήσεων των δημοσιογράφων τονίζοντας ότι η ευθύνη για τον σχεδιασμό και την εκτέλεση του πραξικοπήματος εναντίον του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου βρίσκεται στην στρατιωτική ηγεσία της χώρας την εποχή εκείνη, η οποία είχε σαφώς πληροφορίες για την επικείμενη απόβαση των τούρκων.

Ταυτόχρονα είπε ότι όταν άρχισε η εισβολή η στρατιωτική ηγεσία στην Αθήνα και την Κύπρο δεν έδωσε διαταγή να εφαρμοστούν τα σχέδια άμυνας του νησιού.

Ακόμα ανέφερε ότι η στρατιωτική ηγεσία για να προβεί στο πραξικόπημα πρέπει να είχε εγγυήσεις και διαβεβαιώσεις ότι δεν θα υπάρξει αντίδραση των τούρκων.

Ο διάλογος μεταξύ δημοσιογράφων και Σκλαβενίτη έγινε κάπως έτσι (Φιλελεύθερος 17.7.1986 αναδημοσίευση από αθηναϊκή εφημερίδα που δεν αναφέρεται):

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ: Γιατί σας έστειλαν στην Κύπρο;

ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ: Με έστειλαν λόγω της προύπηρεσίας που είχα στην Κύπρο να συγκρατήσω τους γριβικούς από ακρότητα.

- Την ΕΟΚΑ Β δηλαδή;

- Ναι έτσι τους έλεγαν Γριβικούς, τότε, και να είμαι ο σύνδεσμος μεταξύ του Γενικού Επιτελείου Στρατού και του ΓΕΕ.

- Αυτοί οι γριβικοί που λέτε ήταν μαζί σας, στους πραξικοπηματίες;

-Εέγε ο Ταξίαρχος Γεωργίτσης στο διοικητή του σταθμού Λεμεσού: Κύριε Κυριακδη. Παραδώστε το σταθμό γιατί αλλιώς θα στείλω τα άρματα και θα κτυπήσω το πυροβολικό". Τότε ρώτησα τον Γεωργίτη σε ποιον τηλεφωνεί και μου είπε ότι τηλεφωνεί στο διοικητή του αστυνομικού τμήματος της Λεμεσού που ακόμα ανθίσταται. Τότε πήρα στο τηλέφωνο και συνομίλησα με τον Κυριακίδη και του είπα ότι είμαι ο Ταγματάρχης Θανάσης Σκλαβενίτης, υπασπιστής του Γρίβα- του είπα ότι ήμουν υπασπιστής του Γρίβα για να του θίξω κάποια ελληνική χορδή. Όταν επισκέφθηκα την Κύπρο όλα τα στρατόπεδα έδειχναν προς τη

θάλασσα που σημαίνει ότι ο εχθρός αντιμετωπιζόταν από εκεί. Είπα στον Κυριακίδη εδώ έχει χυθεί αίμα ελληνικό και πρέπει να παραδοθεί. Και μου είπε, μάλιστα κύριε διευθυντά. Βέβαια δεν είναι ανάγκη να τα γράψουμε όλα. Και να είστε σίγουροι ότι τις εφημερίδες αυτών των ημερών η αρμόδια διεύθυνση του τουρκικού Επιτελείου, τις παρακολουθεί. Τις παρακολουθεί αλλά είπα στην Επιτροπή ότι δεν ήμουν παρών για να διαπιστώσω αυτοί που μπήκαν μέσα πως φερθήκανε.

- Έγινε αμέσως η παράδοση μετά το τηλεφώνημά σας;

- Νομίζω ότι έγινε αμέσως. Επικοινωνήσα με τον Κυριακίδη από τη Λευκωσία και όχι από τη Λεμεσό.

- Για την ΕΟΚΑ Β τι λέτε;

- Είχε γίνει γνωστό ότι θα γίνονταν ακρότητες. Ήμουν πρώην υπασπιστής του Γρίβα, ο οποίος με είχε μάθει το εξής: ότι δεν πρέπει να μπαίνουνε στην οργάνωση πολίτες. Αυτό έκανα και εγώ.

- Οι ακρότητες θα ήταν εναντίον του Μακαρίου ή των τούρκων;

- Ακόμα δεν είχαν εισβάλει τούρκοι.

- Θα ήθελα να μου μιλήσετε ειλικρινά για το ρόλο των ξένων του ξένου παράγοντα.

- Μα νομίζω ότι μέχρι τώρα ειλικρινά σας μιλάω. Υπήρχε μια έντονη δραστηριότητα στις αγγλικές βάσεις την ημέρα του πραξικοπήματος.

- Και εδώ μπαίνει ένα σοβαρό ερώτημα. Γιατί δεν σας το είπαν από την αρχή ότι θα γινότανε η εισβολή;

- Δεν πιστεύω να μην είχαν κάνει την εκτίμηση που είχαμε κάνει και εμείς στην Κύπρο. Εμείς μάλιστα τους είχαμε υποβάλει και εισήγηση. Πιστεύω ότι δεν εφοίτησαν στη σχολή Ευελπίδων ή θα πρέπει να είχαν διαβεβαιώσεις ότι με την ανατροπή του Μακαρίου δεν σημαίνει τίποτα.

- Από ποιούς;

- Όταν θα έρθουν οι κύριοι αυτοί να τους ρωτήσετε.

Ένα άλλο σημείο τώρα. Στην Κύπρο κατερρίφθη ένα ελικόπτερο και συνελήφθη αιχμάλωτος ο άγγλος πιλότος.

- Αυτό ήρθε σαν πληροφορία γιατί λέγανε ότι δεν πολεμήσανε οι έλληνες στην Κύπρο. Μετά γράφουμε ότι πέσανε αεροπλάνα, πέσαν πράγματι **27**. Κατερρίφθησαν μ' αυτά τα μέσα που είχαμε. Υπήρχε η πληροφορία από κάποιο χωριό ότι στο καταριφθέν αεροπλάνο υπήρχε εγγλέζος. Αυτή η πληροφορία αν δεν απατώμαι πρέπει να έφθασε τις **30** Ιουλίου. Επειδή ήταν πάρα πολύ σοβαρή η πληροφορία ανέλαβε το ΓΕΕΘ. Το Δεύτερο Γραφείο στο οποίο ήμουν και εγώ βοηθός έκανε ανάκριση. Στις **3** Αυγούστου εγώ αναχώρησα από την Κύπρο. Τα αποτελέσματα της Κύπρου δεν τα ξέρω. Σας φαίνεται παράξενο, αλλά δεν τα έμαθα. Διότι όταν γυρίζει κάποιος από κάπου... επειδή είμαστε όλοι έλληνες και επειδή είναι σήμερα **15** του μηνός δεν έβλεπες αξιωματικό στον ΑΕΔ, ο οποίος δεν ήταν χαρούμενος όταν μάθαινε ότι ανετράπη ο Μακάριος.

- Εσείς είσαστε χαρούμενος;

- Μ' αυτά που σας είπα προηγουμένως δεν έπρεπε να με ρωτήσετε αν ήμουν χαρούμενος.

- Δηλαδή είσαστε;

- Μ' αυτά που σας είπα προηγουμένως, έπρεπε να βγάλετε το αντίθετο συμπέρασμα.

- Ησαστε Υπασπιστής του Γρίβα και ο Γρίβας ήταν εναντίον του Μακαρίου για ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Φανερό για ένα άλλο μυστικό. Απ' αυτό μπορώ εγώ να συμπεράνω ότι ναι, θα θέλατε να φύγει ο Μακάριος;

- Συμπτωματικώς τον Γρίβα τον ξέρω από πολύ μικρό παιδί, αλλά από την ώρα που μπήκα στη σχολή Ευελπίδων και σας διαβεβαιώνω ότι μέχρι αυτή τη στιγμή δεν ήμουν οπαδός του Γρίβα ούτε αντιμακαριακός. Ήμουν οπαδός φανατικός της Ελλάδας μας και φανατικός επαγγελματίας επί **25**ετία. Ίσως να μην σας έπεισα. Κοιτάχτε να δείτε ο Γρίβας το **'65** ήταν και αυτός μακαριακός ή μπορούμε να πούμε

ουσιαστικά οι σχέσεις τους δεν είχαν φτάσει σ' αυτό το επίπεδο που φτάσανε τα προσεχή είκοσι χρόνια. Οτι ο Μακάριος επεδίωκε να απαλλαγεί από την παρουσία του Γρίβα και ο Γρίβας από την παρουσία του Μακαρίου, αυτό δεν θα το κρίνω εγώ. Μάλλον η Ιστορία θα το κρίνει διότι είναι δυστυχώς και οι δυο νεκροί πια.

- Το σχέδιο Αμύνης για την Κύπρο όπως είναι γνωστό πρόβλεπε "μάχη επί της ακτής, άμυνα επί της ακτής, θάνατος επί της ακτής". Πώς είναι δυνατόν να μη εφαρμοστεί ούτε στοιχειωδώς αυτό το σχέδιο;

- Υπάρχει ένα βιβλίο το "πεθαίνοντας στην Κύπρο" του Σπύρου Παπαγεωργίου. Εκεί θα δείτε πως αντιστάθηκε στις πρώτες μέρες η κυπριακή εθνοφρουρά και ο κυπριακός ελληνισμός.

- Ο Κομπόκης και ο Γεωργίτσης κατέθεσαν ότι δεν εφαρμόστηκε η γρήγορη επιστράτευση, τα μυστικά σχέδια και ότι υπάρχει μια γενική παραλυσία στο στράτευμα;

- Εγώ σας είπα ότι έγινε αντίσταση. Το ότι δεν εφαρμόστηκαν τα σχέδια, το ότι αργήσαμε να τα εφαρμόσουμε αφαλώς χάσαμε πολύτιμες ώρες.

- Την αργοπορία που την αποδίδετε;

- Την αποδίδω και στην Αθήνα και στην Κύπρο, στο ΓΕΕΦ. Μπορούσαν να ληφθούν από το ΓΕΕΦ ορισμένες πρωτοβουλίες. Η πρωτοβουλία π.χ. η πρώτη που θα μπορούσε να αναληφθεί έστω και υπερβαίνοντας την ιεραρχία ήταν: Μας επιτίθεται ο προαιώνιος εχθρός της Ελλάδας. Ήταν η πρώτη ανακοίνωση που μετέδωσε ο κυπριακός σταθμός. Ανοίχτε τις φυλακές και οι ελληνοκύπριοι αξιωματικοί να παρουσιαστούν στο ΓΕΕΦ και οι στρατιώτες στις μονάδες τους. Διότι είχαν συλληφθεί και τέτοιοι βεβαίως.

- Τέτοιες πρωτοβουλίες αναλήφθηκαν. Τώρα βεβαίως βλέπουμε και πέφτουν και αεραγήματα, που έπρεπε εφόσον τους βλέπαμε τους αλεξιπτωτιστές και ανέφερε από την αίθουσα επιχειρήσεων του ΓΕΕΦ να μας πούνε ότι "εφαρμόσατε Σχέδιο Κ".

- Γιατί κατά την εκτίμησή σας δεν έγινε αυτό;

- Προσωπική μου εκτίμηση είναι ότι δεν μπορώ να γνωρίζω τους λόγους γιατί δεν εφαρμόστηκε το "Σχέδιο Κ" της Κύπρου. Δεν ήταν η πρώτη φορά που δεν εκφραζόταν το "Σχέδιο Κ".

- Ήταν όμως, ίσως, η πρώτη φορά που τα αεροπλάνα πετούσαν πάνω από την Κύπρο.

- Οχι, ήταν, αν δεν απατώμαι η τρίτη για την ιστορία της Κύπρου. Να φανταστείτε ότι βρισκόντουσαν στις επιχειρήσεις της Μανσούρας πέντε αεροπλάνα ελληνικά τύπου "Χάραντ" προσγειωμένα στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας και επειδή δεν πήραν την έγκριση της ελληνικής κυβερνήσεως δεν πετάζανε.

- Οπότε έμμεσα λέτε ότι δεν δόθηκε έγκριση απ' εδώ για να μη υπάρξει αντίσταση;

- Οχι, να μην υπάρξει αντίσταση, να μην εφαρμοστεί το "Το Σχέδιο Κ". Πρέπει να ξεχωρίζουμε τα πράγματα. Γιατί όπως έχει παρουσιαστεί μέχρι τώρα η κατάσταση εμφανίζεται ότι ελληνοκύπριοι και ελληνες σήκωσαν ψηλά τα χέρια.

- Υπήρχαν κινήσεις στις αγγλικές βάσεις ή στο ελικοπτεροφόρο ΕΡΜΗΣ οι οποίες να μας οδηγούσαν σε κάποιο συμπέρασμα ότι μπορούσαν...

- Είναι αδύνατο να γίνεται ανατροπή του νόμιμου καθεστώτος και να μην έχουν αυξημένες δραστηριότητες οι αγγλικές βάσεις. Αυτοί ασφαλώς θα είχαν καλύτερες πληροφορίες απ' ό,τι είχαν ο Ταξίαρχος ή Αντισυνταγματάρχης. Γιατί και τα μέσα ασφαλώς είχαν για να συλλέγουν πληροφορίες και τα μέσα για να κάνουν κάτι τέτοιο. Επομένως είχαν αυξημένες δραστηριότητες.

- Είχατε εσείς κάποιες πληροφορίες που να σημαίνουν ότι ήταν υποβλητικές προς τους τούρκους;

- Να σας πω εγώ με τις πληροφορίες που είχαν τουλάχιστον μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν διεφαίνετο κάτι τέτοιο. Με ερωτήσατε για το ελικοπτεροφόρο ΕΡΜΗΣ, δεν το είδα. Το δημοσιεύει αν δεν απατώμαι σε φωτογραφία πάλι αυτό το βιβίο.

- Επιρρίπτει καμμιά ευθύνη στην μετέπειτα

πολιτική ηγεσία Αβέρωφ-Καραμανλή κλπ.

- Μου το ρώτησαν και στην επιτροπή αυτό και μου είπαν μάλιστα ότι έχω δώσει για αυτό συνέντευξη στο "Δημοκρατικό Λόγο". Εγώ σας απαντώ όπως απάντησα και μέσα. Εγώ είμαι Ταγματάρχης εν αποστρατεία και η ευθύνη για ένα Ταγματάρχη εν αποστρατεία ανήκε στη στρατιωτική ηγεσία. Και στην πρώτη φάση και στην εποχή της Δεύτερης φάσης δεν είχε αλλάξει. Πολιτικές ευθύνες το είπα και μέσα, εγώ δεν έχω σπουδάσει πολιτικές επιστήμες. Εχω σπουδάσει στρατιωτικές επιστήμες.

- Και πως αντίδρασαν μέσα στην Επιτροπή;

- Στην Επιτροπή όταν το δήλωσα με επανέφεραν στην τάξη. Κατά τρόπο όχι ευγενικός, εννοώντας ότι πήγα να κάνω το λεβέντη. Εγώ δεν συνηθίζω κάτι τέτοιο. Εγώ το δήλωσα από την αρχή και σας το λέω και εσάς ότι αισθάνομαι μεγάλη χαρά που βρίσκομαι εδώ μέσα.

- Για ποιο πράγμα τιμή;

- Που βρίσκομαι στο ναό της Δημοκρατίας. Εγώ είπα ότι οι ευθύνες για τη μη ενισχύση την Κύπρο και στον πρώτο και στο δεύτερο Ατίλα ανήκουν στην στρατιωτική ηγεσία.

- Η άποψη σας για τον Ιωαννίδη ποια είναι;

- Όταν λέω στρατιωτική ηγεσία είτε αφανής ήταν ή δεν ήταν, οι ευθύνες ανήκουν και σ'αυτόν.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ: Είχατε πληροφορίες ή είχατε αντιληθεί ότι οι τούρκοι επρόκειτο να πραγματοποιήσουν εισβολή;

ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ: Στις 18 Ιουλίου υπήρχαν καθησυχαστικές πληροφορίες από την Αθήνα ενώ για μας στην Κύπρο τα δελτία ειδήσεων Μπι- Μπι- Σι και Μπαϊράκ ότι "ο

λύκος την τρίτη φορά θα βγει".

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ: Γιατίδ εν σας είπαν από την αρχήν ότι θα γινόταν εισβολή;

ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ: Δεν νομίζω να μην είχαν κάνει την εκτίμηση που είχαμε κάνει και εμείς στην Κύπρο.

Εμείς μάλιστα τους είχαμε υποβάλει και εισήγηση. Πιστεύω ότι δεν εφοίτησαν στην Σχολή Ευελπίδων ή θα πρέπει να είχαν διαβρβαιώσεις όυι με την ανατροπή του Μακσρίου δεν συμβαίνει τίποτα.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ: Από ποιούς;

ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ: Όταν θα έρθουν οι κύριοι αυτοί να τους ρωτήσετε.

ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ ΤΑΞΙΑΡΧΟΣ ΕΝ ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΝΟΥΣΚΑΣ.

Ο Νούσκας ήαν ο άνθρωπος που είχε διατάξει στο πραξικόπημα τα άρματά του να στραφούν εναντίον του Μετοχίου της Μονής Κύκκου.

Είπε ότι κατά το πραξικόπημα τον είχαν κλείσει σε ένα δωμάτιο και δεν είχε δυνατότητα οποιασδήποτε διαταγής.

Για την κατάληψη το Μετοχίου Κύκκου είπε ότι δεν ήταν αυτός ο υπεύθυνος αλλά ένας συνώνυμος του αξιωματικός.

Κ. ΚΟΝΤΩΣΗΣ ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

Είπε στην Επιτροπή ότι στάληκε από τους Γεωργίτη και Κομπόκη στην Αθήνα για να μεταπείσει τον Ιωαννίδη να μην προχωρήσει στο πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου όχι για οποιονδήποτε άλλο λόγο αλλά για λόγους καθαρά επιχειρησιακούς.

Συνάντησε τον Ιωαννίδη αλλά αυτός διαβουλεύτηκε με τον Μπονάνο και αποφάσισε να προωρήσει στο πραξικόπημα. Ετσι επανήλθε στην Κύπρο, αφού πρώτα ...αποστήθισε το διάγγελμα των πραξικοπηματιών και τα ονόματα των υποψηφίων για το προεδρικό αξίωμα της Κύπρου

ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Γ. ΠΟΥΛΟΣ, διοικητής Πυροβολικού της Εθνικής φρουράς:

Καταθέτοντας στην Εξεταστική Επιτροπή ο Πούλος είπε ότι την παραμονή της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο το ελληνικό Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων έστειλε τέλεξ στο οποίο αναφερόταν ότι η κινητοποίηση των στρατευμάτων της Τουρκίας γινόταν

στα πλαίσια ασκήσεων του ΝΑΤΟ.

Επίσης δινόταν εντολή να μη κινηθούν οι ελληνικές δυνάμεις ακόμα και αν παρατηρήσουν κινήσεις των τούρκων.

Ανέφερε ακόμα ότι στο διάστημα της εκεχειρίας μεταξύ **22-27** Ιουλίου αποβιβάστηκε στην Κύπρο ο μεγαλύτερος όγκος των τουρκικών στρατευμάτων.

Ο Πούλος είπε ότι ο ταγματάρχης Σκλαβενίτης ήταν ο κομισσάριος του Ιωαννίδη στην Κύπρο, ότι καμμιά μονάδα δεν βρέθηκε στη θέση της την ώρα της εισβολής ενώ ο διαλυμένος εκείνη την περίοδο στρατός αυτοδιαλύθηκε" μετά το πραξικόπημα.

Είπε ακόμα ότι δεν γνώριζε τίποτε για το πραξικόπημα και ότι κάποια στιγμή ενώ καθόταν στο γραφείο του με τέσσερις επιτελικούς στις οκτώ και πέντε το πρωί της ημέρας του πραξικοπήματος μπήκε στο γραφείο του ο Συνταγματάρχης Κοκοράκης του Β Γραφείου γαμπρός του Μπονάνου και άνοιξε την πόρτα και με το περίστροφο του τον διέταξε να του παραδώσει τις μονάδες του.

ΑΝΤΙΠΛΟΙΑΡΧΟΣ Γ.ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ αντιπλοίαρχος επικεφαλής της ναυτικής μοίρας της Κύπρου.

Κατέθεσε στην επιτροπή αφήνοντας εμβόνητους τους βουλευτές: "Τι κι' αν σκοτωνόταν ο Μακάριος... Τι κι' αν καιγόταν η Κύπρος ολόκληρος. Εμάς η ένωση μας ενδιέφερε και γι' αυτό αγωνιζόμαστε".

Πρόσθεσε διαψεύδοντας τους άλλους αξιωματικούς και ιδιαίτερα τον συνταγματάρχη Κομπόκη που είχε εξαπολύσει επίθεση εναντίον του προεδρικού Μεγάρου:

"Είχαμε εντολή να εξοντώσουμε τον Μακάριο. Τον θεωρούσαμε ανυπέρβλητο εμπόδιο για την ένωση. Αναλαμβάνω τις ευθύνες για όλες τις ενέργειες υφισταμένων μου στο ναυτικό οι οποίοι εκτελούσαν και μόνο τις διαταγές μου".

Ακόμα δεν αρνήθηκε ότι έδωσε εντολή στην τορπιλλάκτο "Λεβέντης", να βομβαρδίσει την Πάφο στην οποία είχε καταφύγει ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος.

Στη διάρκεια της ανάκρισης του Γ. Παπαγιάννη

από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Χρ. Μπασαγιάννη, αναγνώσθηκε έκθεση που είχε υποβληθεί το 1975 στο υπουργείο Άμυνας από τον τον πλωτάρχη Ανέστη Παπαδάκη, υπεύθυνο της παράκτιας άμυνας στην Κύπρο, στην οποία αναφέρεται:

"Την 9η Ιουλίου ο Γ. Παπαγιάννης συγκάλεσε συγκέντρωση αξιωματικών του ναυτικού, στους οποίους ανακοίνωσε την απόφαση για το πραξικόπημα. Τόσο εγώ ο ίδιος (σ.σ. Α. Παπαδάκης) όσο και οι υποπλοίαχοι Τσάταλος, Κανδαλέπας και άλλοι εξεδήλωσαν αντίθεση τους για το πραξικόπημα. Ο Γ. Παπαγιάννης δεν έλαβε θέση ως προς την αντίδραση. Απλώς επέσπευσε τη διάλυση της συγκέντρωσης. Την επομένη 10 Ιουλίου και σε συγκέντρωση των αξιωματικών δήλωσε ότι το εγχείρημα ματαιώνεται".

Ο Παπαγιάννης ρωτήθηκε από τον Πρόεδρο της Επιτροπής για το περιεχόμενο της "έκθεσης Παπαδάκη", χαρακτήρισε τον Α. Παπαδάκη όψιμο αντιστασιακό και αρνήθηκε ότι υπήρξε αντίδραση αξιωματικών για το στρατιωτικό πραξικόπημα.

Παράλληλα ο Γ. Παπαγιάννης είπε ότι ο πρωταγωνιστής του πραξικοπήματος Μ. Γεωργίτης τον είχε κατ' επανάληψη διαβεβαιώσει ότι δεν συντρέχει κίνδυνος τουρκικής εισβολής στην Κύπρο. Ακόμα είπε ότι η στρατιωτική ηγεσία τόσο στην Κύπρο όσο και στην Αθήνα είχε σαφείς πληροφορίες από τις 19 Ιουλίου ότι ο τουρκικός στόλος ήταν έτοιμος να αποπλεύσει από τη Μερσίνα εν τούτοις και ο Γεωργίτης και το Πεντάγωνο συνιστούσαν αυτοσυγκράτηση.

Εξάλλου σε κάποιο στάδιο της κατάθεσης του ο Παπαδάκης αναφέρθηκε στο δραματικό αδιέξοδο στο οποίο είχε περιέλθει ως κυβερνήτης του "Λεβέντης", και διατύπωσε δισταγμούς για να βομβαρδιστεί η Πάφος.

- "Μα κύριε διοικητά", του είπε ο Παπαδάκης, "πως να βομβαρδίσουμε μια κατοικημένη περιοχή";

Απάντησε:

"Βάρα χωρίς δισταγμό... Δεν υπάρχουν περιθώρια,

ο Μούσκος (έτσι αποκαλούσαν οι πραξικοπηματίες τον Μακάριο) πρέπει να εξοντωθεί..."

Η Επιτροπή έκρινε ότι θα έπρεπε να εξετασθούν εκ νέου οι μάρτυρες σε αντιπαράσταση.

Ο Αρχιπλοίαρχος σε αποστρατεία Ανέστης Παπαδάκης είπε τα ίδια για τα όσα τον είχε διατάξει ο Παπαγιάννης να βάλει εναντίον της Πάφου και ότι ο Μακάριος έπρεπε να εξοντωθεί.

Ο Παπαγιάννης αρνήθηκε ότι η φωνή που ακουόταν στον ασύρματο του πλοίου και έδινε εντολή να βομβαρδιστεί η Πάφος ανήκε στον ίδιο. Κατηγόρησε στη συνέχεια τον Αρχιπλοίαρχο Α. Παπαδάκη για δειλία- η τορπιλλάκατος στην οποία επέβαινε ο τελευταίος είχε προσαράξει και απ' αυτό αποδόθηκε σε εσφαλμένους ισχυρισμούς του κυβερνήτη της- και επικαλέστηκε την πειθαρχική ποινή που είχε επιβληθεί στον Α. Παπαδάκη και τον κυβερνήτη της τορπιλλακάτου από τον Ναύαρχο Κ. Εγκολφόπουλο, αρχηγό του ΓΕΝ με τη μεταπολίτευση.

Ο Παπαδάκης αναφέρθηκε και πάλι στην αντίδραση αξιωματικών του ναυτικού για το προετοιμαζόμενο πραξικόπημα και μνημόνευση ειδικότερα τα ονόματα των αξιωματικών Τσάταλου και Κανδαλέπα οι οποίοι διαφώνησαν στη βολιδοσκόπηση που τους έγινε στις 9 Ιουλίου από τον Γ. Παπαγιάννη για συμμετοχή του στο πραξικόπημα.

Στη συνέχεια ο Α. Παπαδάκης χαρακτήρισε εγκληματικό λάθος την εντολή Παπαγιάννη το βράδυ της 20ης Ιουλίου να σταλούν οι τορπιλλάκατοι T1 και T3 στα ανοικτά της Κερύνειας για την αντιμετώπιση της τουρκικής αποβατικής δύναμης.

Είπε:

"Στέλλονταν ως πρόβατα επί σφαγή χωρίς αεροπορική υποστήριξη και ήταν εκ των προτέρων βέβαιο ότι θα χάνονταν άντάνδρα τα δυο σκάφη, πράγμα που έγινε".

ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΕΝ ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΑ Κ.
ΚΟΚΟΡΑΚΗΣ.

Αρνήθηκε ότι χρησιμοποίησε βία κατά την ημέρα του πραξικοπήματος εναντίον του Μακαρίου κατά συναδέλφων του όπως είχε καταθέσει ο υποστράτηγος Πούλος.

Γιατί, είπε, για να βγάλω πιστόλι και να το χρησιμοποιήσω βία όταν όλοι και ο Πούλος που με κατηγορούν με χειροκρότησαν ζωηρά όταν τους ανακοίνωνα για την προετοιμαζόμενη ανατροπή του Μακαρίου.

Πρόσθεσε ότι "ημείς είχαμε οράματα και επιδιώκαμε την Ένωση".

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Εστω και με τη διχοτόμηση;

ΚΟΚΟΡΑΚΗΣ: Ναι, έστω και με τη διχοτόμηση...

Σύμφωνα με ρεπορτάζ σε αθηναϊκή εφημερίδα που αναδησίευσε η εφημερίδα της Κύπρου "Φιλελεύθερος" στις 25 Οκτωβρίου 1985, ο Κοκοράκης που το 1974 υπηρετούσε ως Διευθυντής του Α Γραφείου της κυπριακής Εθνοφρουράς και την ημέρα του πραξικοπήματος διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο απείλησε με το πιστόλι του αξιωματικούς που εκδήλωσαν δισταγμούς για τα αποτελέσματα της ανατροπής της νόμιμης κυβέρνησης της Κύπρου και τραυμάτισε με την κάννη του περιστρόφου σοβαρά στο φάρυγγα τον κύπριο αξιωματικό Ερμή Χριστοδούλου. Άνοιξε το στόμα του τελευταίου, έβαλε στη στοματική κυλότητα του αξιωματικού την κάννη του περιστρόφου του και την πίεσε με αποτέλεσμα να διατρηθεί ο φάρυγγας και το θύμα κινδύνεψε να πνιγεί από την ακατάσχετη αιμορραγία.

ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΧΡ. ΞΑΡΧΑΣ.

Επτά επτά μέρες πριν από το πραξικόπημα μετέβη στην Κύπρο και ανέλαβε διευθυντής του Γ. Επιτελικού Γραφείου Επιχειρήσεων της Εθνικής Φρουράς. Είπε στην Επιτροπή ότι πρέπει να αναζητήσουμε τους στρατιωτικούς κανονισμούς και τις διαταγές για να μπορέσουμε να αποδώσουμε ευθύνες.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Μα εδώ μετά το πραξικόπημα όλα ήταν έκδηλα ότι επίκειται τουρκική επέμβαση. Λίγες μέρες

μετά άρχισε η επιχείρηση Αττίλας. Τα τουρκικά αεροπλάνα βομβάρδιζαν. Ηταν δυνατόν να περαμένει σε αδράνεια η στρατιωτική ηγεσία στο νησί, έστω και αν υπήρχαν αντίθετες εντολές.

ΧΡ. ΞΑΡΧΑΣ: Όταν δεν υπάρχουν εντολές, ο ηγήτωρ επιζητεί ή αναλαμβάνει πρωτοβουλίες. Πάντως οι διαταγές ήταν όλες προφορικές και καθησυχαστικές, όσον αφορά τον τουρκικό κίνδυνο.